

АЁЛЛАРДА ЧАНОҚ ТУБИ БУЗИЛИШЛАРИНИНГ ПСИХОСЕКСУАЛ ВА ФУНКЦИОНАЛ ЖИХАТЛАРИ

Жалолова Ирода Абдужабборовна, Насимова Нигина Рустамовна
Самарқанд Давлат тиббиёт университети, Ўзбекистон Республикаси, Самарқанд ш.

ПСИХОСЕКСУАЛЬНЫЕ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ НАРУШЕНИЙ ТАЗОВОГО ДНА У ЖЕНЩИН

Джалолова Ирода Абдужабборовна, Насимова Нигина Рустамовна
Самарқандский государственный медицинский университет, Республика Узбекистан, г. Самарқанд

PSYCHOSEXUAL AND FUNCTIONAL ASPECTS OF PELVIC FLOOR DISORDERS IN WOMEN

Jalolova Iroda Abdujabborovna, Nasimova Nigina Rustamovna
Samarkand State Medical University, Republic of Uzbekistan, Samarkand

e-mail: msriginal@gmail.com

Резюме. Ушбу мақола аёлларда чаноқ туби бузилишларининг (Pelvic Floor Disorders, PFD) психосексуал ва функционал жиҳатларини ўрганишга бағишланган. Тадқиқотда чаноқ аъзолари пролапси, сийдик тутолмаслик ҳамда чаноқ туби дисфункциясининг бошқа шаклларининг аёллар жинсий функцияси, эмоционал ҳолати ва ижтимоий мослашувига таъсири алоҳида кўриб чиқилди. Жинсий фаол аёлларда жинсий функцияни баҳолаш учун Female Sexual Function Index (FSFI) сўровномаси қўлланилди. Олинган натижалар чаноқ туби бузилишлари мавжуд беморларнинг катта қисмида жинсий дисфункция белгилари борлигини кўрсатди. Жумладан, жинсий қониқшининг пасайиши, либидо бузилиши ва интим ҳаёт сифатининг ёмонлашуви аниқланди. Бундан ташқари, жинсий фаолият билан боғлиқ хавотир, эмоционал зўриқиши ва психологик ноқулайлик касаллик кечишини оғирлаштириб, аёлларнинг психоэмоционал ҳолатига салбий таъсир кўрсатиши қайд этилди. Тадқиқот натижалари PFD билан оғриган беморларни даволашда нафақат клиник ва функционал бузилишларни, балки психосоциал омилларни ҳам ҳисобга олган ҳолда комплекс ёндашув зарурлигини таъкидлайди. Мақолада жинсий функция ва психоэмоционал ҳолатни баҳолаш усулларини кундалик клиник амалиётга жорий этишининг аҳамияти асослаб берилган. Стандартлаштирилган ва фойдаланиш учун қулай сўровномаларни қўллаш жинсий бузилишларни ўз вақтида аниқлаш, индивидуал маслаҳат бериш ҳамда даволаш ва реабилитация самарадорлигини ошириш имконини беради.

Калим сўзлар: чаноқ туби бузилишлари; психосексуал саломатлик; жинсий функция; Female Sexual Function Index; чаноқ аъзолари пролапси; сийдик тутолмаслик; жинсий дисфункция; ҳаёт сифати; психологик омиллар; урогинекология.

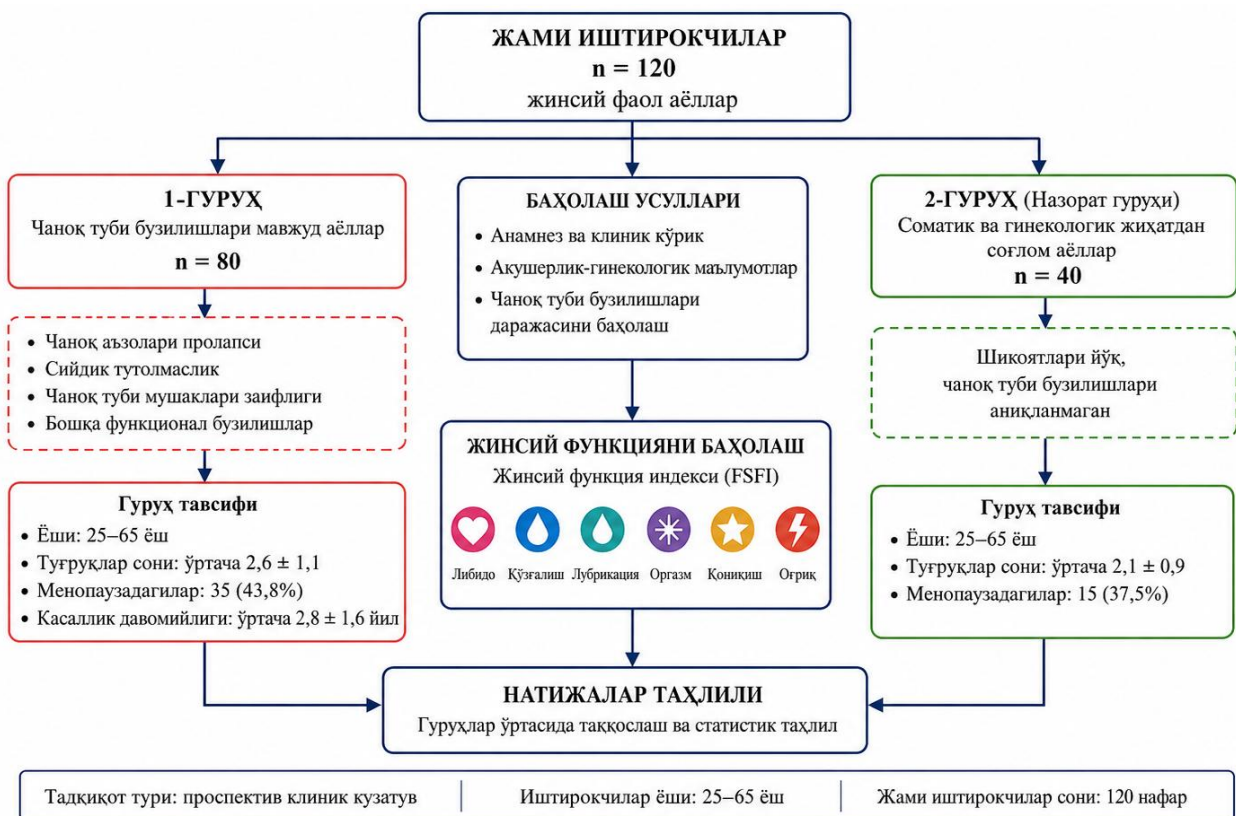
Abstract. This article is devoted to the study of the psychosexual and functional aspects of pelvic floor disorders (PFD) in women. Particular attention is paid to the impact of pelvic organ prolapse, urinary incontinence, and other forms of pelvic floor dysfunction on sexual function, emotional well-being, and the social adaptation of patients. The Female Sexual Function Index (FSFI) questionnaire was used to assess sexual function in sexually active women participating in the study. The obtained results demonstrated that a significant proportion of patients with pelvic floor disorders exhibited signs of sexual dysfunction, including decreased sexual satisfaction, impaired libido, and deterioration in the quality of intimate life. In addition, the study revealed that anxiety, emotional distress, and psychological discomfort associated with sexual activity substantially aggravate the course of the disease and negatively affect the psychoemotional state of women. The findings emphasize the necessity of a comprehensive approach to the management of patients with PFD, taking into account not only clinical and functional impairments but also psychosocial factors. The article substantiates the importance of incorporating the assessment of sexual function and psychoemotional status into routine clinical practice. The use of standardized and user-friendly questionnaires enables timely identification of sexual disorders, individualized counseling, and improved effectiveness of therapeutic and rehabilitation interventions.

Keywords: pelvic floor disorders; psychosexual health; sexual function; Female Sexual Function Index; pelvic organ prolapse; urinary incontinence; sexual dysfunction; quality of life; psychological factors; urogynecology.

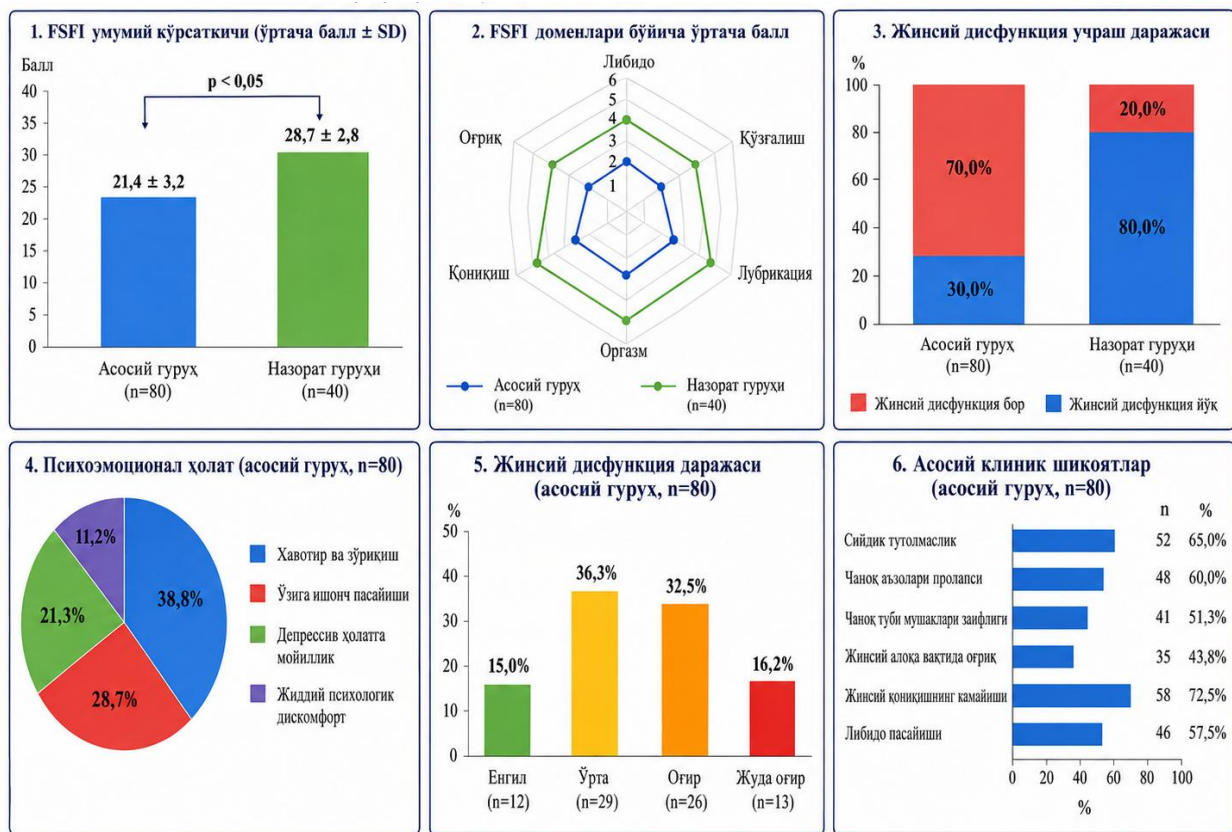
Кириш. Аёлларда чаноқ туби бузилишлари (Pelvic Floor Disorders, PFD) замонавий гинекология ва урогинекологиянинг долзарб муаммоларидан бири ҳисобланади. Ушбу патологиялар таркибига чаноқ аъзолари пролапси, сийдик тутолмаслик, анал инконтиненция ҳамда чаноқ туби мушакларининг функционал етишмовчилиги каби ҳолатлар киради. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, репродуктив ва менопауза давридаги аёллар орасида чаноқ туби бузилишларининг учраш частотаси йилдан-йилга ортиб бормоқда [3, 7, 10]. Бу эса аёлларнинг нафақат соматик саломатлигига, балки уларнинг психоэмоционал ҳолати, ижтимоий фаоллиги ва ҳаёт сифатига ҳам сезиларли таъсир кўрсатади. Сўнгги йилларда олиб борилган илмий тадқиқотларда PFDнинг аёллар жинсий саломатлигига салбий таъсири алоҳида эътиборни талаб қилмоқда. Чаноқ туби бузилишлари жинсий ҳаёт сифатининг пасайиши, либидо бузилиши, жинсий алоқа вақтида ноқулайлик ва оғриқ ҳисси, шунингдек, жинсий қониқишнинг камайиши билан намоён бўлиши мумкин [2, 6, 9]. Бундай ўзгаришлар аёлларда ўзига бўлган ишончнинг пасайиши, хавотир, депрессив ҳолатлар ва психологик дискомфорт ривожланишига сабаб бўлади. Шу боис ушбу муаммо нафақат клиник, балки психологик ва ижтимоий жиҳатдан ҳам муҳим аҳамият касб этади. Аёлларнинг жинсий функци-

ясини баҳолашда стандартлаштирилган сўровномалар, хусусан, Female Sexual Function Index (FSFI) кенг қўлланилади. Мазкур усул жинсий функциянинг асосий компонентлари — либидо, кўзғалиш, лубрикация, оргазм, қониқиш ва оғриқ даражасини комплекс баҳолаш имконини беради. Ўз вақтида ўтказилган скрининг ва диагностика жинсий дисфункцияларни эрта аниқлаш, индивидуал ёндашув асосида даволаш ҳамда реабилитация самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга [1, 4, 5, 8]. Мазкур тадқиқотнинг мақсади аёлларда чаноқ туби бузилишларининг психосексуал ва функционал жиҳатларини ўрганиш, ушбу патологияларнинг жинсий функция ва психоэмоционал ҳолатга таъсирини баҳолашдан иборат.

Тадқиқот дизайни ва иштирокчилар тавсифи. Мазкур тадқиқот аёлларда чаноқ туби бузилишларининг психосексуал ва функционал жиҳатларини ўрганишга қаратилган бўлиб, проспектив клиник кузатув шаклида олиб борилди. Тадқиқотда жами 120 нафар аёл иштирок этди. Иштирокчилар клиник белгилар ва ташхис асосида икки гуруҳга ажратилди. I гуруҳга чаноқ туби бузилишлари мавжуд бўлган 80 нафар аёл киритилди. Ушбу гуруҳдаги беморларда чаноқ аъзолари пролапси, сийдик тутолмаслик, чаноқ туби мушаклари заифлиги ва бошқа функционал бузилишлар кузатилди (расм 1).

Расм 1. Тадқиқот дизайни ва гуруҳларга ажратиш

Расм 2. Тадқиқот натижалари диаграммаси

II гуруҳни назорат гуруҳи сифатида соматик ва гинекологик жиҳатдан соғлом бўлган 40 нафар аёл ташкил этди. Тадқиқотга 25 ёшдан 65 ёшгача бўлган, жинсий фаол аёллар жалб қилинди. Иштирокчиларнинг ёши, акушерлик-гинекологик анамнези, туғруқлар сони, менопаузал ҳолати, асосий клиник шикоятлари ва касаллик давомийлиги ўрганилди. Чаноқ туби бузилишларининг жинсий ҳаёт сифати, психоэмоционал ҳолат ва кундалик фаолиятга таъсири батафсил баҳоланди.

Жинсий функцияни аниқлаш мақсадида Female Sexual Function Index (FSFI) стандартлаштирилган сўровномаси қўлланилди. Мазкур усул либидо, жинсий кўзғалиш, лубрикация, оргазм, жинсий қониқиш ва оғрик каби асосий кўрсаткичларни комплекс баҳолаш имконини берди. Олинган натижалар асосида чаноқ туби бузилишларининг жинсий функция ва психологик ҳолатга таъсири таҳлил қилинди.

Тадқиқот натижалари. Тадқиқот давомида чаноқ туби бузилишлари мавжуд аёлларда жинсий функциянинг сезиларли даражада пасайгани аниқланди. Female Sexual Function Index (FSFI) сўровномаси натижаларига кўра, асосий гуруҳдаги беморларнинг аксариятида либидо пасайиши, жинсий кўзғалишнинг сустлиги, лубрикация бузилиши ҳамда жинсий қониқиш даражасининг камайиши кузатилди. Чаноқ туби бузилишлари мавжуд бўлган 80 нафар аёлдан 56 нафарида (70,0 %) турли даражадаги

жинсий дисфункция белгилари аниқланган бўлса, назорат гуруҳида ушбу кўрсаткич сезиларли даражада паст — 8 нафарни (20,0 %) ташкил этди (расм 2).

Айниқса, пролапс ва сийдик тутолмаслик билан кечувчи ҳолатларда жинсий ҳаёт сифатининг ёмонлашуви кўпроқ кузатилди. FSFI шкаласи бўйича ўртача умумий кўрсаткич асосий гуруҳда 21,4±3,2 баллни ташкил этиб, назорат гуруҳидаги 28,7±2,8 баллга нисбатан ишончли равишда паст экани қайд этилди ($p < 0,05$). Либидо, оргазм ва жинсий қониқиш кўрсаткичлари айниқса сезиларли даражада камайгани аниқланди. Психоэмоционал ҳолатни баҳолаш давомида асосий гуруҳдаги аёлларнинг кўпчилигида хавотир, ўзига бўлган ишончнинг пасайиши ва жинсий яқинлик вақтида психологик ноқулайлик мавжудлиги кузатилди. Айрим беморларда депрессив ҳолатларга мойиллик ҳам қайд этилди. Ушбу омиллар жинсий функциянинг бузилиши билан чамбарчас боғлиқ экани аниқланди.

Олинган натижалар чаноқ туби бузилишлари аёлларнинг нафақат функционал ҳолатига, балки психосексуал саломатлиги ва ҳаёт сифатига ҳам салбий таъсир кўрсатишини тасдиқлайди. Тадқиқот натижалари PFD билан оғриган беморларда жинсий функцияни мунтазам баҳолаб бориш ҳамда комплекс даволаш ва психологик қўллаб-қувватлаш чораларини қўллаш зарурлигини кўрсатади.

Муҳокама. Мазкур тадқиқот натижалари аёлларда чаноқ туби бузилишлари жинсий функция ва психоэмоционал ҳолатга сезиларли салбий таъсир кўрсатишини тасдиқлади. Тадқиқот давомида аниқланган жинсий дисфункция кўрсаткичларининг юқорилиги ушбу патологиянинг нафақат анатомик ва функционал, балки психологик жиҳатдан ҳам муҳим муаммо эканини кўрсатади. Айниқса, чаноқ аъзолари пролапси ва сийдик тутолмаслик билан кечувчи ҳолатларда жинсий ҳаёт сифатининг пасайиши, жинсий қониқишнинг камайиши ҳамда психологик ноқулайликнинг кучайиши кузатилди. Олинган натижалар бошқа муаллифлар томонидан ўтказилган илмий тадқиқотлар билан ҳамоҳанг бўлиб, чаноқ туби бузилишлари мавжуд аёлларда либидо пасайиши, жинсий алоқа вақтида ноқулайлик ва оғриқ ҳисси, оргазм бузилишлари ҳамда эмоционал стресс тез-тез учрашини тасдиқлайди. Бу ҳолатлар аёлларнинг ўзига бўлган ишончини пасайтириб, оилавий ва ижтимоий муносабатларга ҳам салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Тадқиқотда FSFI сўровномасидан фойдаланиш жинсий функциянинг турли компонентларини комплекс баҳолаш имконини берди. Мазкур усул клиник амалиётда қўллаш учун қулай ва информатив бўлиб, жинсий дисфункцияларни эрта аниқлашда муҳим аҳамият касб этади. Шу билан бирга, тадқиқот натижалари аёлларда жинсий саломатлик масалаларини баҳолашда фақат жисмоний симптомларни эмас, балки психологик ва ижтимоий омилларни ҳам инобатга олиш зарурлигини кўрсатади. Чаноқ туби бузилишлари билан оғриган беморларни даволашда мультидисциплинар ёндашув муҳим ҳисобланади. Гинеколог, урогинеколог, психолог ва физиотерапевт ҳамкорлигида олиб бориладиган комплекс даволаш беморларнинг ҳаёт сифатини яхшилашга хизмат қилади. Психологик қўллаб-қувватлаш ва индивидуал консултациялар аёлларнинг эмоционал ҳолатини барқарорлаштириш ҳамда жинсий ҳаёт сифатини тиклашда муҳим ўрин тутаяди. Шундай қилиб, тадқиқот натижалари чаноқ туби бузилишлари аёлларнинг психосексуал саломатлигига сезиларли таъсир кўрсатишини ва ушбу беморларни комплекс диагностика ҳамда индивидуал ёндашув асосида даволаш зарурлигини тасдиқлайди.

Хулоса. Аёлларда чаноқ туби бузилишлари замонавий гинекология ва урогинекологиянинг долзарб муаммоларидан бири бўлиб, улар нафақат функционал бузилишлар, балки психосексуал саломатликнинг ёмонлашуви билан ҳам кечади. Тадқиқот натижалари чаноқ туби дисфункцияси мавжуд аёлларда жинсий функциянинг пасайиши, жинсий қониқишнинг

камайиши, либидо бузилиши ҳамда психоэмоционал ноқулайликлар юқори даражада учрашини кўрсатди. Female Sexual Function Index (FSFI) сўровномаси ёрдамида ўтказилган баҳолаш жинсий дисфункцияларни эрта аниқлаш ва уларнинг даражасини комплекс таҳлил қилиш имконини берди. Тадқиқот давомида аниқланган хавотир, эмоционал зўриқиш ва психологик дискомфорт чаноқ туби бузилишлари аёлларнинг ҳаёт сифати ва ижтимоий фаоллигига сезиларли таъсир кўрсатишини тасдиқлади. Олинган натижалар чаноқ туби бузилишлари мавжуд беморларни даволашда комплекс ва мультидисциплинар ёндашув зарурлигини кўрсатади. Клиник симптомларни бартараф этиш билан бир қаторда, психологик ҳолат ва жинсий саломатликни баҳолаш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Стандартлаштирилган сўровномалардан фойдаланиш индивидуал ёндашув асосида диагностика, консултация ва реабилитация самардорлигини оширишга ёрдам беради. Шундай қилиб, аёлларда чаноқ туби бузилишларини ўз вақтида аниқлаш ва комплекс даволаш психосексуал саломатликни яхшилаш, ҳаёт сифатини ошириш ҳамда ижтимоий мослашувни тиклашда муҳим аҳамият касб этади.

Адабиётлар:

1. Abrams P., Cardozo L., Wagg A., Wein A. Incontinence. 6th ed. — Bristol: International Continence Society, 2017. — 2433 p.
2. Barber M.D., Maher C. Epidemiology and outcome assessment of pelvic organ prolapse // International Urogynecology Journal. — 2013. — Vol. 24, No. 11. — P. 1783–1790.
3. Bump R.C., Norton P.A. Epidemiology and natural history of pelvic floor dysfunction // Obstetrics and Gynecology Clinics of North America. — 1998. — Vol. 25, No. 4. — P. 723–746.
4. Handa V.L., Harvey L., Cundiff G.W. et al. Sexual function among women with urinary incontinence and pelvic organ prolapse // American Journal of Obstetrics and Gynecology. — 2004. — Vol. 191, No. 3. — P. 751–756.
5. Haylen B.T., de Ridder D., Freeman R.M. et al. An International Urogynecological Association / International Continence Society joint report on the terminology for female pelvic floor dysfunction // Neurourology and Urodynamics. — 2010. — Vol. 29, No. 1. — P. 4–20.
6. Jelovsek J.E., Barber M.D. Women seeking treatment for advanced pelvic organ prolapse have decreased body image and quality of life // American Journal of Obstetrics and Gynecology. — 2006. — Vol. 194, No. 5. — P. 1455–1461.
7. Lowder J.L., Ghetti C., Nikolajski C. et al. Body image perceptions in women with pelvic organ prolapse: a qualitative study // American Journal of Ob-

- stetrics and Gynecology. — 2011. — Vol. 204, No. 5. — P. 441.e1–441.e5.
8. Pauls R.N. Sexual function and pelvic floor disorders // *Clinical Obstetrics and Gynecology*. — 2005. — Vol. 48, No. 3. — P. 605–616.
9. Rizaev J.A., Ahrorova M.Sh., Kubaev A.S., Khazratov A.I. Morphological changes in the oral mucous membrane in patients with COVID-19 // *American Journal of Medicine and Medical Sciences*. — 2022. — Vol. 12, No. 5. — P. 466–470. DOI: 10.5923/j.ajmms.20221205.04.
10. Rizaev J.A., Akhrorova M.Sh., Kubaev A.S., Khazratov A.I. Clinical and immunological aspects of the relationship of the oral cavity and COVID-19 // *Thematics Journal of Education*. — 2022. — Vol. 7, No. 2.
11. Rizaev J.A., Khusanbaeva F.A., Khazratov A.I. Relationship between chronic kidney disease and oral health // *American Journal of Medicine and Medical Sciences*. — 2022. — Vol. 12, No. 5. — P. 455–462.
12. Rizaev J.A., Maeda H., Khramova N.V. Plastic surgery for the defects in maxillofacial region after surgical resection of benign tumors // *Annals of Cancer Research and Therapy*. — 2019. — Vol. 27, No. 1. — P. 22–23.
13. Rizaev J.A., Norbutayev A., Murtazayev A. Modern methods for detecting oral cavity defects in hemoblastosis, detecting the degree of damage and prediction of the clinical current // *Journal of Biomedicine and Practice*. — 2021. — Vol. 6, Issue 5. — P. 45–51.
14. Rizaev J.A., Rizaev E.A., Akhmadaliev N.N. Current view of the problem: a new approach to COVID-19 treatment // *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*. — 2020. — Vol. 14, No. 4.
15. Rizaev J.A., Rustamova D.A., Khazratov A.I., Furkatov Sh.F. The need of patients with systemic vasculitis and coronavirus infection in the treatment of periodontal diseases // *Applied Information Aspects of Medicine*. — 2022. — Vol. 25, No. 4. — P. 40–45.
16. Rogers R.G., Coates K.W., Kammerer-Doak D. et al. A short form of the Pelvic Organ Prolapse / Urinary Incontinence Sexual Questionnaire (PISQ-12) // *International Urogynecology Journal*. — 2003. — Vol. 14, No. 3. — P. 164–168.
17. Rosen R., Brown C., Heiman J. et al. The Female Sexual Function Index (FSFI): a multidimensional self-report instrument for the assessment of female sexual function // *Journal of Sex & Marital Therapy*. — 2000. — Vol. 26, No. 2. — P. 191–208.

ПСИХОСЕКСУАЛЬНЫЕ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ НАРУШЕНИЙ ТАЗОВОГО ДНА У ЖЕНЩИН

Джалолова И.А., Насимова Н.Р.

Резюме. Данная статья посвящена изучению психосексуальных и функциональных аспектов нарушений тазового дна у женщин (*pelvic floor disorders, PFD*). В исследовании особое внимание уделено влиянию пролапса органов малого таза, недержания мочи и других форм дисфункции тазового дна на сексуальную функцию, эмоциональное состояние и социальную адаптацию женщин. Для оценки сексуальной функции у сексуально активных пациенток использовался опросник *Female Sexual Function Index (FSFI)*. Полученные результаты показали, что у значительной части пациенток с нарушениями тазового дна выявляются признаки сексуальной дисфункции. В частности, отмечались снижение сексуальной удовлетворенности, нарушение либидо и ухудшение качества интимной жизни. Кроме того, установлено, что тревожность, эмоциональное напряжение и психологический дискомфорт, связанные с сексуальной активностью, усугубляют течение заболевания и оказывают негативное влияние на психоэмоциональное состояние женщин. Результаты исследования подчёркивают необходимость комплексного подхода к ведению пациенток с PFD с учётом не только клинических и функциональных нарушений, но и психосоциальных факторов. В статье обоснована важность внедрения методов оценки сексуальной функции и психоэмоционального состояния в повседневную клиническую практику. Использование стандартизированных и удобных опросников позволяет своевременно выявлять сексуальные нарушения, проводить индивидуализированное консультирование, а также повышать эффективность лечения и реабилитации пациенток.

Ключевые слова: нарушения тазового дна; психосексуальное здоровье; сексуальная функция; *Female Sexual Function Index*; пролапс органов малого таза; недержание мочи; сексуальная дисфункция; качество жизни; психологические факторы; урогинекология.